

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutioes Morales

In Quibus Vnivers[a]e Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

1. De primo Ecclesiae præcepto quo rem diuinam in diebus festis audire debemus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

IOANNIS AZO-
RII LORCITANI, E SO-
CIIETATE IESV,

INSTITVTIO
NYM MORALIVM,

LIBER VII

DE QVINQVE ECCL-
Eſiæ Præceptis.

CAPVT PRIMVM.

De Primo Eccleſiæ Præcepto, quo rem di-
uinam in diebus feſtis audire
debemus.

QVONIAM hætenus genera-
tim egi de Legibus, & ſpecia-
tim diuinas leges in-
medium produxi, quibus vetus Hebræo-
rum Republica tenebatur; &
humanas, quibus aliqui Gentium populi rege-
bantur: præſenti Libro tractabo de quinq; præ-
ceptis Eccleſiæ, quibus nos, qui ſumus ſingulari
Dei beneficio Chriſtiani, obligamur. Eccleſia ſta-
tos ac certos dies feſtos coli & ſeruari decreto
præcepit: ita vt duo ſimul nobis ſint imperata: &
ab operibus ſeruilibus abſtinere, & Miſſæ ſacri-
ficio intereſſe, ſive rem diuinam audire: non de
illo primo, ſed de ſecundo in præſenti loco tra-
ctamus.

Primum ergo queritur, An vllum extet Eccl-
eſiæ præceptum rem diuinam in die feſti audien-
di: Dubitari non poteſt, quin tale præceptum no-
bis ſit datum; cum id aperte doceat cõmunis Ec-
cleſiæ traditio, & conſtans Chriſtianorum con-
ſenſus: Sed queritur, an in iure Canonico præ-
ceptum ſcriptum continetur. Aium quidam, il-
lud contineri in cap. Omnes fideles, de Conſecrat. diſtin. 1.
vbi Canon Apoſtolorum habet: Omnes fideles qui
conueniunt in ſolemnitatibus ſacris ad Eccleſiam, & ſcrip-
tas Apoſtolorum, & Euangeliiſtarum audiunt. Qui autem
non perſeuerant in Oratione, & ſiſque dum Miſſa peragatur, nec
ſanciam Communionem percipiunt, ve in inquietudines Ec-
cleſiæ commouent: conuenit Communionem priuari. Sed re-
ſpondent alij expreſſim eo loco non præcipi, vt
omnes fideles conueniant Miſſæ ſacrum audire.
Alij verò præceptum hoc colligunt ex cap. Sa-
cerdote, de Conſecrat. diſtin. 1. vbi ex Concilio Car-
thaginenſi dicitur. Sacerdote, verbum in Eccleſia faci-
ente, qui egreſſus de auditorio fuerit, excommunicetur. Ce-
terum, aium quidam, nec ex hoc loco clare id Ec-
cleſiæ præceptum conſtare: non enim imperatur,
vt Sacer. tote verbum in Eccleſia faciente, omnes
Chriſtiani eo ſe conferant: ſed vt excommunica-
tione aſſiciantur qui fuerint egreſſi, eo quòd, cõ-
tempſerunt Dei verbo, & Sacer. dote rem diuinam fa-
ciente, exire videantur. Quare alij præceptum
exiſtunt contineri in cap. Miſſas de Conſec. diſtin. 1.

vbi ſunt hæc verba: Miſſas die Dominico ſecularibus to-
tas audire, ſpeciali ordine præcipimus; ita vt ante benedi-
ctionem Sacerdotis egreſſi Populus non præſumat; quòd ſi ſe-
cerit, ab Epifcopo publice confundatur. Hæc ubi.

Tria verò hic obijci poſſent. Primum, non ef-
ſe id Generalis Concilij decretum; ſed Prouin-
cialis, nimirum Agathenſis in Gallia. Deinde, ſo-
lum dici, vt in die Dominico ſacrum Miſſæ, ſi-
ue res diuina audiatur; non autem generatim in
quolibet die feſto. Poſtremo, ſolum præcipitur
ſecularibus, vt hoc præceptum ſeruent, non au-
tem Clericis & religioſis hominibus. Sed hæc
nihil obſtant. Nam eſt huiusmodi Decretum,
eſt Concilij Prouincialis, tota tamen Eccleſia
communi illud conſenſu poſtea præcepit. Item,
quamuis ſolus diei Dominici in eo decreto fa-
cta ſit mentio; Eccleſia tamen ibi, appellatione
diei Dominici, vniuerſe dies omnes feſtos intel-
ligit. Pari quoque ratione, tametiſi Concilium
Decreti verba ad ſeculares tantummodo diri-
gat, generalis tamen Eccleſiæ ſenſus ad omnes
eadem verba extendit, etiam ad ſeculares & re-
ligioſos viros. Dices; Cùm præceptum ſit à Con-
cilio Agathenſi editum, ſequitur vt ante illius
Concilij tempus, nullum fuerit Eccleſiæ præce-
ptum rem diuinam in die feſto audiendi. Sunt
qui id ingenuè confeſſeantur; & propterea dicant;
olim, cum Monachorum inſtituta in Aegypto,
& Syria florebant, multos eorum in deſertis &
ſolitudinibus vitam egiffe, vbi diebus feſtis at-
que Dominicis ſacrum Miſſæ verbum minimè
audiebant. Ceterum parum certè aut nihil re-
fert huiusmodi præceptum Eccleſiæ fuerit nec
ne, ante Concilium agathenſe. Mihi quidem ve-
roſimilius apparet, à primis naſcentis Eccleſiæ,
& Apoſtolorum temporibus more fuiſſe intro-
ductum, vt omnes Chriſtiani diebus Dominicis
ac feſtis, quos tunc Eccleſia colebat, in eadem ſa-
cræ conuenerent, ad concionem & rem diui-
nam audiendam: & præceptum eſſe, vt in hiſce
diebus res diuina audiatur à Chriſtiano populo,
ſcriptores ſemper docuerunt ex illo quòd habe-
tur in ca. Omnes, de Conſec. diſtin. 1. Veteres autem
illi Monachi, cùm Diuini obſequij cauſa in ſoli-
tudinem ſe ſe conferrent, purabant ſe huiusmodi
more & conſuetudine minimè teneri, cùm pro-
cul ab hominum frequentia remoti à ſacris ad-
ibus abeſſent.

Secundo queritur, An qui in die feſto ſine iu-
ſta & debita cauſa rem diuinam non audit, leth-
ale peccatum admittat? Angelus in verbo, Ferie, nu-
mer. 42. Rolella in verbo Miſſæ num. 18. Allenſis lib. 4.
tit. 16. cap. 1. queſt. 1. Iecuti Richardus in quodlib. 1.
queſt. 19. ſentent, ita hæc lege Chriſtianos teneri,
vt ſi quis in illo vel tacito contemptu ſacrum
Miſſæ obſequium prætermittat, lethalem culpam
contrahat; at verò ſi citra vllum contemptum,
veniale tantummodo, tametiſi abique iuſta &
legitima cauſa omittat; nullam verò, ſi iuſta ex
cauſa omittat. Contemptum autem, Auctores
illi, tacitum vocant, cum quis ſacrum præter-
mittere contueat abique iuſta & debita cauſa:
vnde aium, veniale tantum delictum admittere
cum, qui ſine cauſa legitima, ex aliqua animi in-
firmitate, videlicet perturbatione, libidine, pi-
gritate ſacrum omittat; eundem modo non contue-

nerit id facere. Idem videtur innuere Turrecremata in cap. Missas de Consecrat. distinct. 1. immò Glof. sa in cap. Omnes de Consecrat. in eadem distinctioe, ait: qui ex contemptu recusauerit, excommunicabitur. Et postea in verbo: (Non perseverant) ex consuetudine, inquit, vel superstitiosè. Communi tamen omnium consensu receptum est, vt qui tale præceptum absque iusta causa prætermiserit, etiamsi contemptus non subit, in lethale peccatum incurrat. Paludanus in 4. distinct. 15. quæst. 5. artic. 1. conclusio. 2. B. Antoninus secund. parti. titul. 2. capit. 10. §. 1. Syluester in verb. Missa 2. quæstione 1. Caietanus in Summa, verb. (Festorum violatio) Sotus in 4. distinctioe 13. quæstione secunda, articulo primo. Nauarrus in Manuali capit. 21. numero primo, & hæc sententia est vera.

Tertio quæritur, Cuius virtutis & officium sit in diebus festis rem diuinam audire? Respondeo, Religionis; in ea enim virtute ponitur hic actus, siue ex præcepto Ecclesiæ, siue sponte nostra rem diuinam audiamus.

Caput II.

Quinam præcepto teneantur rem diuinam audiendi.

PRIMO quæritur, Quoto ætatis anno Christianorum quisque incipiat hoc præcepto teneri? Inter omnes conuenit, cum primum quis factus est rationis compos, eum Missæ sacrificio interesse debere: Et quia pueri cum septennium attigerint, vel saltem excesserint, incipiunt vti ratione, idcirco eo ætatis anno incipiunt hoc præcepto ligari. Antonin. Syluest. Nauarr. locis supradictis. Qui totius familiæ curam habet, curare debet, vt filij, serui, & famuli rem diuinam audiant.

Secundo quæritur, An qui sunt excommunicationis vinculo obstricti, eo ipso ab huius præcepti vinculo eximantur? Id quidam negant, præsertim si absolutionem ab excommunicationis vinculo, & sententia neglexerint: Nec obstat, inquit, si excommunicatione alligati, à sacris ac Diuinis officijs arceantur: nam sponte sua lethalem culpam contraxerunt, ob quam pariter sponte & culpa sua sunt in excommunicationem prolapsi, nec ea soluti. Alij autem concedunt, eos quidem culpa sua in excommunicationem incidisse, quamdiu tamen ab ea absoluti non sunt, à sacris abstinere debere. Nā qui, V. G. sponte sua morbum contraxit, quamuis peccauerit, eum causam morbi dedit; dum tamen morbo tenetur, à sacri audiendi præcepto liber est. Ergo qui excommunicati sunt, denuo culpam non contrahunt, si se à sacris contineant. Tota igitur culpa in eo est, quod quis se excommunicationis vinculo soluendum non curet, cum commodè absolui potest. Deinde verò denuo peccato non se obstringit, quod excommunicatione nondum solutus, rem diuinam non audiat. Sic Nauarr. in Manuali capit. 21. numero tertio, quæ sententia mihi placet.

Tertio quæritur, An qui priuilegium Pontificium obtinet, vt possit tempore interdicti Diuinis officijs interesse, debeat in die festo rem diuinam audire, tamen si locus sit interdictus? Quo-

rūdam opinio est, eum minimè adstringi ad Missæ sacrum audiendum, quoniam priuilegium ei potius obstat, quàm prodesse, & potius effectum habet, quàm honorem. Sotus verò in 4. distinct. 13. quæst. 2. artic. 1. ad finem, putat, oportere eum sacrum Missæ verbum audire: quia præceptum Ecclesiæ tenet eos omnes, qui possunt in die festo rem diuinam audire: sed is, cui tale priuilegium est datum, potest audire, ergo debet quem admodum is qui beneficio Principis, ad dies festos è carcere, & vinculis solueretur, sacrum audire hisce diebus deberet: ita qui Pontificis priuilegio tempore interdicti potest Diuinis officijs interesse, eo ipso debet rem diuinam audire. Nec propterea sequitur, vt ei priuilegium noccat, vel sit oneri: non enim ratione priuilegij obligatur, sed vi legis, quæ eos omnes tenet, quotquot in die festo rem diuinam audire queunt. Idem quoque docet Nauarrus in Man. c. 21. nu. 3.

Quarto quæritur, An quando Vrbes vel oppida interdicto Ecclesiastico subiecta sunt, & in eis aliquod est templum, in quo Pontificis priuilegio Diuina officia celebrari queunt, debeant incolæ eò conuenire, vt in die festo intersint Missæ sacrificio? Respondeo, eo se conferre, vt rem diuinam audiant, debere, si commodè queant: secus verò minimè: vt puta si huiusmodi templum procul absit ab Vrbe vel oppido: aut si paruum sit sacellum, quod plures simul capere non possit, & iam ante alij occuparunt & repleuerunt. Hoc videtur colligi ex prædicta sententia Soti & Nauarri.

Quinto quæritur, An quando quis Pontificio gaudet priuilegio, vt tempore interdicti audire possit rem diuinam, & ducere secum familiares siue amicos, duos aut tres, quos ipse delegerit, debeat is qui ipse est familiaritate & consuetudine coniunctus, ei se adiungere, vt vnā cum eo in die festo rem diuinam audiat, & is quoque qui ad id fuerit ab ipso delectus, debeat eum comitari, vt intersit Missæ sacrificio; nam cum interesse possint, eo ipso debent? Respondeo, eos non debere hanc diligentiam adhibere, vt sese ei adiungant: Si tamen ab eo vocentur, deducantur uè, & commodè rem diuinam audire queant forte debent audire: secus verò minimè. Auctorem non habeo, sed hoc mihi probabile videtur.

Sexto quæritur, An qui audit rem diuinam casu, aut nesciens esse diem festum, Ecclesiæ legi suo muneri & officio satisfaciatur? Respondeo eum satisfacere. Nam dummodo quis sciens ac volens sacrum Missæ verbum audiat, præceptum implet ac seruat, tamen casu audierit, & putauerit diem esse profectum. Solum enim præcipitur nobis, vt spontè & voluntariè audiamus. Quo fit, vt is præcepto non satisfaciatur, qui per vim rem diuinam audire cogitur, quoniam non sua voluntate, & sponte eam audit: nec is item, qui nescit omnino quod facit, aut quod exequitur, & præstat officium, siquidem ignorantia etiam voluntarium tollit: alioqui enim infantes, amentes, & dormientes Legi Ecclesiæ de audienda re diuina satisfacerent. Si quæras, an qui audit Missam animo, & voluntate a-Tiam iterum audiendi, causa præcepti obuenit, & im-

& im-